

Eerste herfsttinten in het polderreservaat.

Voorwoord

Het is goed en soms kan het beter.

Vorige keer was "verbinding" het sleutelwoord. Twee gezinnen zijn sindsdien een verbond met ons aangegaan door lid te worden. Dat is goed. Welkom bij de Natuurgroep!

We hebben voor komende periode weer goede plannen liggen. Te beginnen met de Nationale Natuurwerkdag op zaterdag 3 november. Het goede nieuws is dat al 18 deelnemers zich hebben aangemeld op www.natuurwerkdag.nl. Volg jij ook dat goede voorbeeld. Overigens zonder aanmelding ben je ook welkom. Wat we beter willen doen is vaker excursies houden. Twee stuks staan al in de planning.

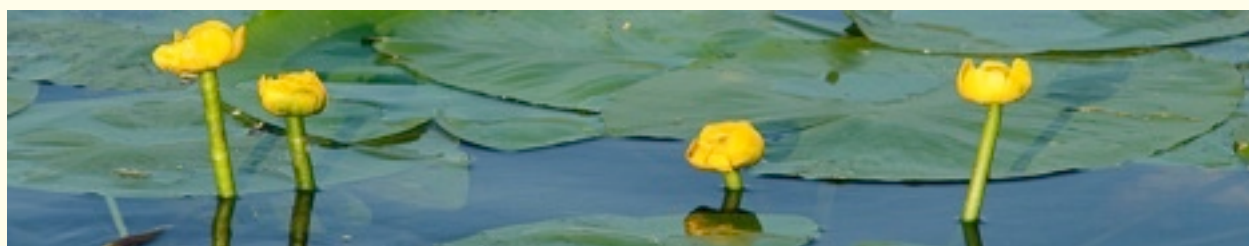
Bij de zwarte sternnen kon het beter, helaas een minimaal vliegvlug resultaat dit jaar.

Goed was het om de massaliteit van de boerenwaluw te zien begin september bij hun verzamel/slaapplaats langs de A2. Spectaculair hoe de vogels in groepen uit de lucht vallen. Een fantastisch schouwspel van een klein half uur, dat kan niet beter. Ik hoop dat ze er volgend jaar weer zijn.

Zij hebben de winter aan voelen komen en zijn al op weg naar het zuiden. Wij moeten eerst de herfst nog mee gaan maken. Maar ook die kan prachtig zijn met al die mooie kleuren. Van wind en regen hebben we al een klein voorproefje gehad. Ook dat heeft zijn charme, het voelen van de elementen is dan goed. Al deze elementen heeft het bestuur ervaren op hun Texelse avontuur. Goed om daar zoveel vogelsoorten te zien. Jan, onze fotograaf en vormgever van ons blad, kon er helaas niet bij zijn. Maar we zijn zo blij dat het weer beter met hem gaat.

Ik hoop dat je bij het lezen van deze nieuwsbrief net zo'n goed gevoel hebt als ik. Het voelt beter om met elkaar al deze leuke dingen te doen. Doe je ook mee? Dan is het resultaat het best.

Ben van der Horst

Wandeling richting de Schutterskade door Maria van Antwerpen

2 september 2012.

Even een frisse neus halen. Hier een wandeling te maken was geen verkeerde keus

Genoeg te zien: het wemelt er van de Gamma-uiltjes en ik zie ook veel Lantaarntjes

Een Steenrode Heidelibel "loopt" met me mee. Iedere keer gaat ie op het pad zitten, waar ik dan weer aan kom, dat schiet niet op. Om de bocht maak ik een foto als hij op het houten schot zit.

Er staat nog wel wat in bloei, maar je ziet dat de herfst er aan zit te komen.

Heelblaadjes

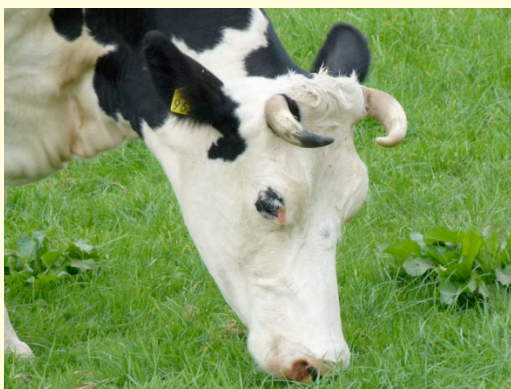
Harig wilgenroosje

Een Knobbelzwaan komt aanvliegen

Sappige weide. Met lekker veel koeien. Je hoort ze grazen.

Wolfspoot

Gewone Smeerwortel (zie je de zaadjes?)

Veenwortel

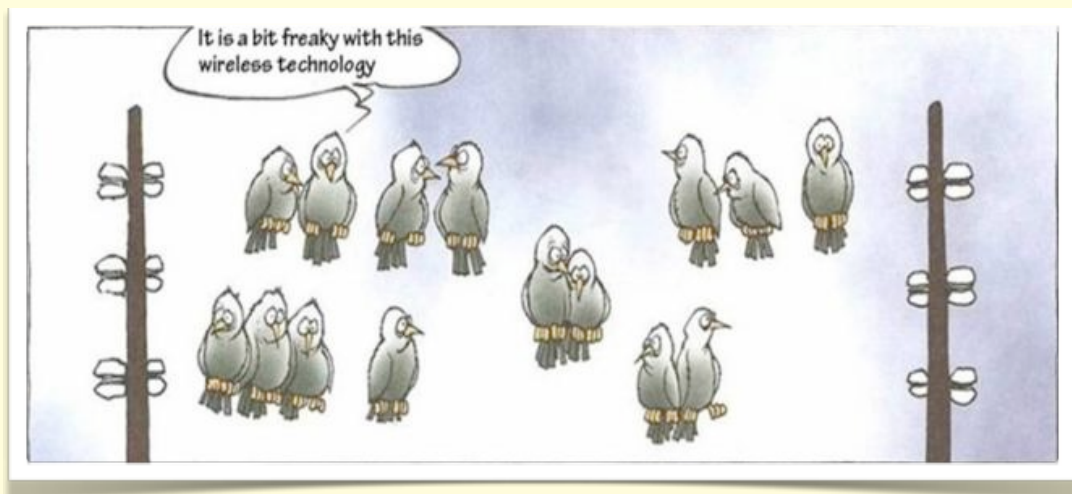
Zwanenbloem

Moerasspirea

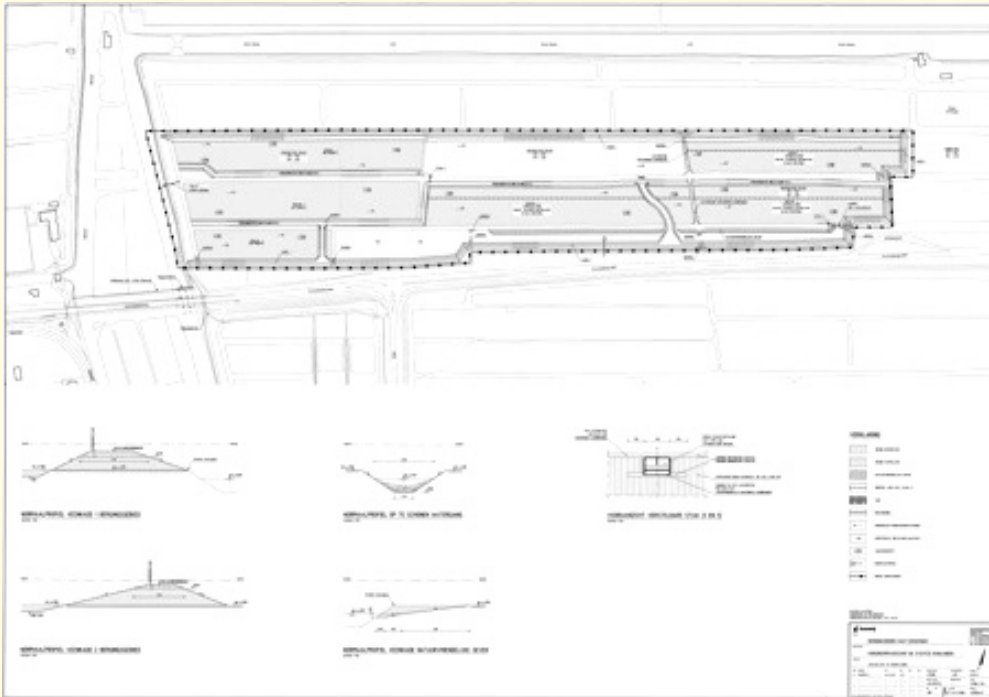
Ik wist wel dat dit een goed idee was!

Uitbreiding natuur rond Kockengen.

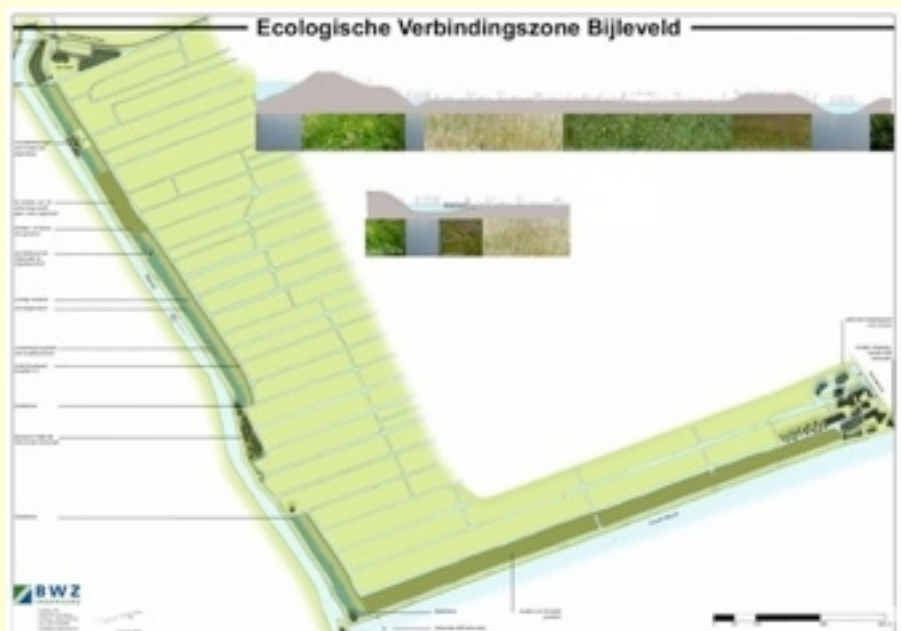
1. Door de herinrichting van een aantal gebieden rond Kockengen wordt de natuurwaarde van ons gebied naast de bestaande rietlanden ten zuiden en noorden van Kockengen en het Polderreservaat Kockengen verder uitgebreid.

Allereerst is een gebied ten noorden van de N401 en de Grote Heycop aangewezen als retentiegebied, een afgedijkt gebied waar overtollig water uit de Heycop bij zeer hoge waterstand ingelaten kan worden om zo het dorp Kockengen droge voeten te laten houden. Bijgevoegd is een kaart van het gebied. Het is de bedoeling dat er ook rond het gebied een wandelpad gaat komen. Door de inrichting sluit dit gebied goed aan bij de rietlanden en het Polderreservaat, waardoor een groot natuurlijk gebied gaat ontstaan.

2. Ecologische verbindingszone (EVZ)

Deze verbindingszone ontstaat, omdat er een nieuwe wetering gegraven gaat worden ten oosten van de Bijleveld van Joostendam tot aan de Geerkade. De nieuwe wetering wordt verder doorgetrokken van Joostendam tot aan de Portengense Brug, langs de Grote Heycop. Er ontstaat zo een zone tussen de kade en de nieuwe wetering. Het verbinden van gebieden vanaf Vinkeveen en de rietlanden Kockengen, het Polderreservaat en het nieuwe retentiegebied, zie onder punt 1, wordt zo bereikt

3. Uitbreiding rond Armenland Ruwiel, Portengen Noord.

Het rood omcirkelde gebied is het al bestaande Armenland. Gebied ten westen hiervan langs de zuidelijke kant van de Veenkade (Geel) wordt toegevoegd.

Het gebied ten noorden van de Veenkade (Groen) is al verworven en krijgt een meer natuurlijke inrichting

Werkdagen en Excursies 2012-2013

Datum	Locatie	Werkzaamheden
3 November 2012	Nationale natuurwerkdag In het Polderreservaat Kockengen	Wilgengriend afzetten
17 November 2012	Excursie naar Oostvaardersplassen	n.v.t.
1 December 2012	Bosje langs de Enschedeweg	Deel hakhout afzetten, knotten Overhangende bomen boven sloot snoeien
5 Januari 2013	Rietlanden zuid t.o. Wagendijk 10. Ingang t.o. Wagendijk 12	Knotten, opslag uit riet verwijderen. Bij vorst riet maaien
19 Januari 2013	Excursie naar Waverhoek / Botshol	
2 Februari 2012	Noordelijke rietlanden perceel tegen N401 Achter Heicop 32	Hakhout afzetten Bij vorst riet maaien
2 Maart 2013	Polderreservaat Kockengen	Laatste werkdag met BBQ
31 Maart 2012	Diverse	Naloopdag werk v.d. scholen

Contactpersoon werkdagen: Ben van der Horst

Tel: 0346-241185

E-mail: ben.van.der.horst@natuurgroepkockengen.nl

Atlas van Nederland in het Holoceen

Paul Vlaanderen

Theo van Schie maakte mij attent op deze mooie atlas en ik heb hem meteen van de, voor mijn verjaardag gekregen, boekenbonnen aangeschaft. In de boekhandel in Breukelen hadden ze hem zelfs in voorraad.

Holoceen staat voor het jongste geologisch tijdvak, van 9.700 v.Chr. tot nu. Het Holoceen wordt gekenmerkt door een gelijkmatig, relatief warm klimaat.

Deze atlas biedt elf reconstructies van het Nederlandse landschap en zijn bewoning sinds de laatste ijstijd tot nu, een periode van 11.700 jaar. Deze elf kaarten laten zien hoe Nederland onherkenbaar veranderde door de stijging van de zeespiegel en de toevoer van zand en klei uit zee en rivieren. Nederland was een onherkenbaar deel van een grote, koude en dunbevolkte steppe. Nu is het een dichtbevolkt land, dat met een complex systeem van dijken wordt beschermd tegen de dreigingen van zee- en rivierwater.

In tal van kleine kaartjes en tekeningen kun je uitleg krijgen over veenvorming en bodemstijgingen en -dalingen. Zo werd het mij duidelijk, dat er in de ijstijd een gletsjer van 200 m hoog lag bij Veenendaal en vraag ik me af, hoe het kan dat de opgestuwde morene rug nu maar 60 m hoog is.

Zelfs de polder Kockengen staat er in met een prachtige foto. Op de kaarten kun je zien dat de voormalige kwelders rondom Mijdrecht rechtstreeks verbinding hadden met de Noordzee.

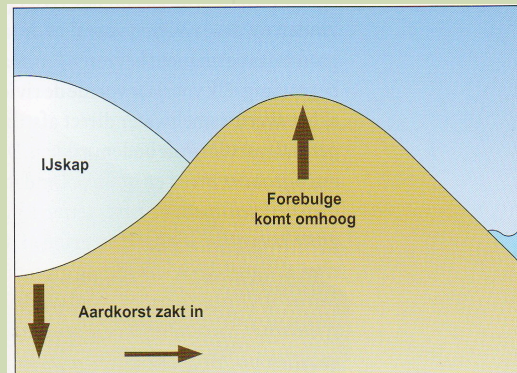
Dat kun je nu nog steeds in het landschap zien op de Westerlandweg in Mijdrecht.

Doordat rivieren overstroomden en zo rivierklei afzetten, droegen zij bij aan het veranderen van het landschap. Dit is nog steeds te zien bij de rivieren de

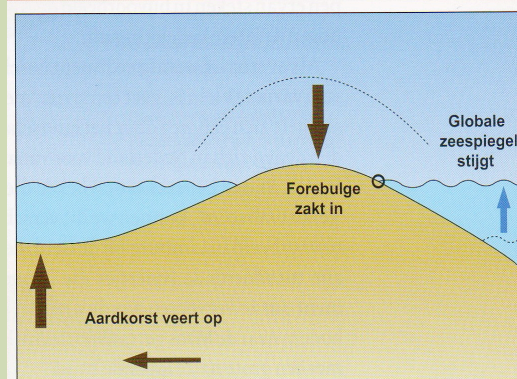
Angstel en de Vecht en in het landschap van Kockengen bij de Portengense Zuwe en de Schutterskade. Daar kun je de diverse rivierlopen en de hoeveelheid klei, die in die omgeving is afgezet, waarnemen. Een schematische voorstelling van bodemstijging en -daling door gewicht van ijs en smeltwater. De ijskap drukt de aardkorst in tot een afstand van 150-180 km buiten de ijskap. Verder weg ligt een strook die juist naar boven wordt geduwd, de 'forebulge'. Bij het afsmelten van de ijskap veert de ingedrukte aardkorst weer op en zakt de forebulge in. Nederland ligt ten opzichte van het landijs op deze forebulge en is dus als gevolg van het wegsmelten van het landijs gedaald.

Het boek is zeker een aanrader voor wie geïnteresseerd is in het ontstaan van ons landschap.

Atlas van Nederland in het Holoceen - ISBN 978 90 351 36397

A Maximale uitbreiding van landijs

B Heden

Havik op zondag

Tekst: Theo van Schie, Foto's: Winnie van Eck, Marjolein van Schie

Zondag 8 juli, 9.15 uur, ik hoor dat de telefoon gaat. Het is nog vroeg voor deze dag, buiten hoor ik het regenen. Moeizaam komt een been uit bed. Voordat de andere eruit is hoor ik al dat mijn dochter de telefoon te pakken heeft. Na kort gesprek is het weer stil, beide benen liggen alweer gauw onder de deken.

Binnen vijf minuten wordt er weer gebeld, even later komt mijn dochter vertellen dat Paul heeft gebeld en dat er straks iemand komt met een gewonde valk of zo.

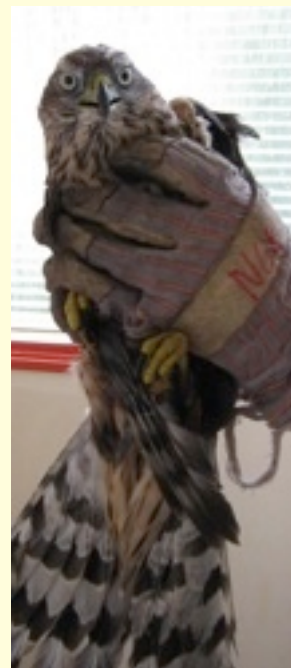
Kort daarna staat Erwin Gels voor de deur met een jonge havik. Erwin had de havik vanmorgen vroeg gevonden op parkeerplaats bij de Watersnip. De vogel zat daar op de grond met een kat erbij.

Erwin kon de vogel zo oppakken, maar wel met zijn grote las-handschoenen.

De jonge havik is waarschijnlijk ergens tegen aan gevlogen, een raam of glazen pui, en geblesseerd geraakt.

Dat die kat er bij zat zal uit nieuwsgierigheid zijn geweest, zeker niet de oorzaak.

De havik in een doos gedaan en eerst zelf maar eens wakker worden en ontbijten. Daarna de Vogelopvang in Utrecht gebeld of we daar terecht konden. Het was geen probleem, er waren twee vrijwilligers aanwezig, bij de poort even bellen.

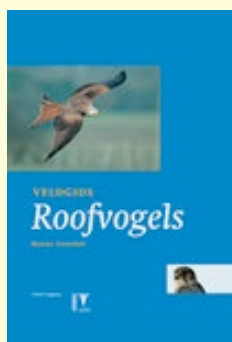
En zo vertrok ik met dochter en havik naar Rotsoord in Utrecht door de regen.

Bij de Vogelopvang Utrecht bellen we aan de poort en we worden opgehaald door een aardige mevrouw. We lopen langs een aantal volières en komen in een vertrek waar de wanden in zijn geheel uit vogelhokjes bestaan. En al die hokjes zitten vol, het is topdrukte op dit moment vertellen de aanwezige dames. Een zit op een stoel met een jonge mees op schoot die wordt gevoerd. "Ja," zegt ze, "je ziet het, we discrimineren niet, ook gewone vogeltjes worden door ons opgevangen en verzorgd". En inderdaad in de hokjes zit van alles: mussen, mezen, spreeuwen, merels, duiven, kauwen, maar ook een groene specht, gaai en ekster.

De havik moet even op de weegschaal, uit de doos in een bak. Makkelijker gezegd dan gedaan. De havik is al weer wat uitgerust en zet een van zijn klauwen stevig in mijn handschoen. De scherpe nagels gaan er dwars door heen en ik voel dat ze een aardige stukje mijn hand ingaan. Auw, wat een enorme kracht zit er in zo'n poot, als of er een nijptang op je hand wordt gezet. Na enige wringen is mijn (bebloede) hand weer los, maar de handschoen wordt nog stevig vast gehouden.

Een van de bijbels op het gebied van Roofvogels met habitat, aantallen, jachtmethode etc. en duidelijke tekeningen over vliegwijze, verenkleed (juveniel, 1e k.j etc.)

ISBN13 9789050111966 € 37,95

Natuurwerkdag 3 november in Kockengen: Leef je uit!

Op zaterdag 3 november gaan duizenden vrijwilligers aan de slag op de landelijke Natuurwerkdag. De Natuurwerkdag vindt dit jaar voor de twaalfde keer plaats. De deelnemers gaan ook dit jaar weer gewapend met zagen, harken en schoppen wilgen knotten, takkenrillen aanleggen en poelen schoonmaken. De Natuurgroep Kockengen (NGK) doet een oproep aan alle mensen die de provincie Utrecht weer een stukje mooier willen maken. Op www.natuurwerkdag.nl vindt u meer informatie en kunt u zich aanmelden.

Komende natuurwerkdag gaat de Natuurgroep Kockengen (NGK) werken in het polderreservaat aan de Dreef in Kockengen.

Het polderreservaat is een uitgelezen locatie om deze dag te houden. Het is dicht bij de kern van Kockengen, goed te bereiken en er is veel werk te doen.

Ingrediënten om een mooie werkdag te houden.

Het doel is om bomen te zagen en struiken te snoeien in twee bosjes in het polderreservaat.

Het polderreservaat is in 1979 op initiatief van de Natuurgroep in samenwerking met de toenmalige gemeente Kockengen aangelegd. En het is in die 33 jaar uitgegroeid tot een prachtig natuurgebiedje waar in het voorjaar duizenden rietorchideeën bloeien. Daarnaast is het een toplocatie voor broedende zwarte stern. Het water dat door de rietpercelen geleid wordt, is inmiddels dusdanig schoon dat er ook zeldzame waterplanten groeien. Kortom een waardevolle locatie om te beheren.

Op 3 november heeft u nu de gelegenheid om hier de handen uit de mouwen te steken.

Voor soep en drinken wordt gezorgd, neem zelf een lunchpakketje mee. Doe warme kleding en laarzen aan.

We starten om 09.00 uur en om 14.00 uur hopen we klaar te zijn.

De Natuurgroep Kockengen hoopt u graag op deze dag te ontmoeten

Voor inlichtingen kunt u terecht bij Ben van der Horst 0346-241185 of via e-mail ben.van.der.horst@natuurgroepkockengen.nl

Weet jij wat dit is ?

Tekst: Theo van Schie, foto's: Winnie van Eck.

Bovenstaande vraag klinkt regelmatig bij ons in huis. Meestal komt de vraag van m'n vrouw die dan vervolgens haar laptop een kwartslag draait.

Op het scherm staat dan een macro-foto van iets wat ze gefotografeerd heeft in onze tuin. Een stukje plant, bloem of dier. Vaak niet direct herkenbaar, maar na enige turen weet ik meestal wel wat het onderwerp van de foto is. Delen van planten en dieren zijn sterk uitvergroot, waardoor er prachtige details en kleuren zichtbaar worden.

Allemaal gemaakt met een eenvoudige compact camera op de macro of super-macro stand, zonder statief, meestal in onze tuin. Veel foto's verdwijnen er in de prullenbak, onscherp, de mooiste worden geplaatst op haar Facebook. Sommige mensen denken inmiddels dat wij een enorme parkachtige tuin achter ons huis hebben, als ze al deze prachtige foto's zien. Maar dat valt mee, niet macro, meer medium zou ik zeggen, maar er is wel veel te zien als je oog voor details hebt.

Wil je de mooiste foto's eens doorsturen voor het NGK blad ? was onlangs mijn wedervraag. Hier onder een selectie van de macro-foto's met een kleine toelichting. Eerst even kijken of jij weet wat dit is, dan de tekst lezen. Veel plezier. Vlinders vinden we meestal wel mooi, de rupsen worden meestal minder gewaardeerd, zeker als ze je tuinplanten opeten. Een detail van de rups van het groot koolwitje. In onze tuin vreten ze vooral de bladeren van de Oost Indische Kers op. Over de zijkant van deze rups loopt een gele streep met daarin grijze stippen met zwart randje, de spiracula. Op de foto zijn er vier te zien, het zijn de ademhalingsopeningen. Vlinders vinden we meestal wel mooi, de rupsen worden meestal minder gewaardeerd, zeker als ze je tuinplanten opeten. Een detail van de rups van het groot koolwitje. In onze tuin vreten ze vooral de bladeren van de Oost Indische Kers op. Over de zijkant van deze rups loopt een gele streep met daarin grijze stippen met zwart randje, de spiracula. Op de foto zijn er vier te zien, het zijn de ademhalingsopeningen.

Bij sommige insectengroepen verloopt de levenscyclus niet volgens het bekende rijtje ei-larve-pop-imago. Sprinkhaanachtigen kennen een ei-nimfenstadia-imago cyclus, ook weleens een onvolledige gedaanteverwisseling genoemd. Uit het ei komt direct al een klein insectachtig beestje. Via een aantal nimfenstadia en vervellingen groeit het uit tot het imago. Bij het spuugbeestje of schuimcicade maakt de nimf een spuugnest om zichzelf te

beschermen tegen vijanden en uitdroging. In het voorjaar te vinden op allerlei tuinplanten, wordt ook wel koekoekspuug genoemd. Vroeger dacht men dat deze vreemde schuimvlokken van de koekoek waren die ook opeens weer aanwezig was in het voorjaar.

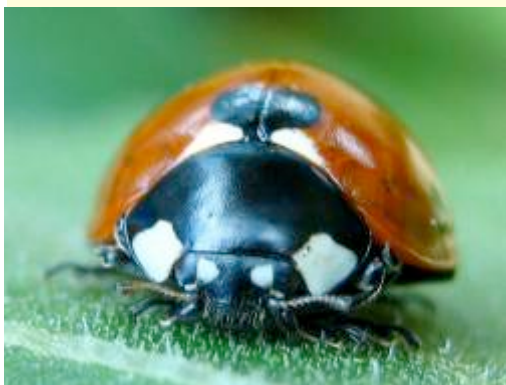

Een zweefvlieg, door zijn zwart gele strepen vaak aangezien voor een gevaarlijke wesp. Maar deze gewone pendelvlieg steekt niet. Een algemeen soort, kan stil staan in de lucht, het lijkt dan of de vlieg zweeft. Vaak in de tuin te zien, op zoek naar bloemen om stuifmeel te eten. Opvallend kenmerk van dit soort zijn de gele lengte strepen. De larve leven in en bij het water.

Niet alleen bloemen, ook vruchten kunnen bijzonder mooi zijn als je ze van dichtbij bekijkt. Deze zaaddoos is van het mottenkruid, een *Verbascum* soort. De toorts en koningskaars zijn bekende familieleden. Een 'zwerfplant', twee-jarig. Zaaït zich makkelijk uit, je houdt deze plant dus wel in de tuin, maar niet op een plek. Op de foto is goed te zien dat de jonge vrucht bedekt is met zogenaamde klierharen, een verdediging tegen vraatschade door insecten. Het hart van een bloem, dat is duidelijk.

Kenneren zien ook gelijk welke familie; de roos-achtigen. Een enorme hoeveelheid meeldraden (met de oranje rand) en onderin de bloem de stampers is kenmerkend voor deze plantenfamilie. Meestal ondiepe, schotelvormige bloemen die makkelijk toegankelijk zijn voor allerlei verschillende insecten. Deze zijn van een witte tuinroos; "Iceberg". Heel herkenbaar, maar meestal zien we dit lieveheersbeestje niet vanuit deze positie.

Het zevenstippelig lieveheersbeestje. Op de foto zien we maar een (samengestelde) stip, de andere stippen (2x3) staan in spiegelbeeld op de beide dekschilden. Kenmerkend zijn ook de witte wangen op het kopschild. Een roofdier dat bladluizen vreet, met een behaarde bovenlip. Klinkt al een stuk minder aardig dan lieveheersbeestje.

Zeer zeldzame Satijnboogbladroller (*Acleris lorquiniana*) gevonden in Polderreservaat Kockengen

Tekst en foto Hans Geuze

We hebben ons voorgenomen om tijdens de nachtvlinderinventarisaties naast de Macronachtlinders ook de Micro's te gaan bekijken. Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. Zoals de naam al zegt, zijn deze vlinders meestal klein. Daardoor moeten foto's achteraf de soortnaam opleveren.

Wie schetst onze verbazing dat al bij de eerste keer dat we dit doen in het Polderreservaat de Satijnboogbladroller (*Acleris lorquiniana*) wordt waargenomen, een zeer zeldzame soort in Nederland.

Uit de vorige eeuw zijn 4 veldwaarnemingen van de vlinder bekend: 1949 in Kortenhoef, 1958 in Wolvega, 1962 in Nijetrijne (Friesland) en in 1972 te Diepenveen. Er is ook nog één museumvondst, gedateerd 1973, uit Zaandam. Na de eeuwwisseling is de Satijnboogbladroller nog maar één keer gezien in 2011 nabij Zaanstad.

Daar komt nu deze waarneming uit het Polderreservaat te Kockengen bij. Over de biologie van deze micro is niet veel meer bekend dan dat de rups op Kattenstaart leeft en dat de vlinder in twee generaties per jaar vliegt, namelijk in juni/juli en september/oktober.

Nachtvlinderen op Soesterberg

Tekst, Theo van Schie, foto's Theo van Schie en Ruud van Middelkoop

Sinds 2010 inventariseert de Natuurgroep Kockengen nachtvlinders in het Polderreservaat Kockengen. Van april t/m oktober een avond in de maand. Jaarlijks proberen we een uitstapje te maken naar een geheel ander gebied met een ander landschap/biotoop om daar kennis te maken met de nachtvlindersoorten die daar voorkomen.

Vorig jaar bezochten we in juli het Ridderoordse Bos (gemengd bos met veel naaldhout) op de Utrechtse Heuvelrug bij Bilthoven. Dit jaar kregen we de gelegenheid om op een heel bijzondere locatie te nachtvlinderen. Via de boswachters van het Utrechts Landschap zijn we in de gelegenheid gesteld om een avond op voormalige vliegbasis Soesterberg te nachtvlinderen.

Vliegbasis Soesterberg, verscholen op de Utrechtse Heuvelrug, heeft een rijke en unieke geschiedenis. Kenners weten het direct: hier ligt de bakermat van de Koninklijke Luchtmacht, het eerste militaire vliegterrein in Nederland.

De vliegbasis sloot haar poorten wegens bezuinigingen en is in 2009 in eigendom aan de provincie overgedragen. De provincie Utrecht, gemeente Zeist en gemeente Soest werken nu samen aan de herinrichting van Vliegbasis Soesterberg.

Het Utrechts Landschap is vanaf 2009 beheerder van het terrein.

Het terrein van de vliegbasis Soesterberg (ruim 400 ha) was jarenlang een afgesloten en streng bewaakt (Amerikaans grond-)gebied. Deze geïsoleerde ligging

en het jarenlange consequent uitgevoerde beheer, gericht op de militaire gebruiksfunctie, heeft er voor gezorgd dat het een zeer gevarieerd gebied is ontstaan met hoge natuurwaarde.

De herinrichtingsplannen moeten regelmatig bijgesteld worden door de vondst van bijzondere planten- of diersoorten. Zo is er de zeldzame blaasvaren gevonden op een parkeerplaats van legertrucks en een zeldzame graafbij in de afdeklaag op een bunker die eigenlijk gesloopt zou worden.

De landingsbanen, kerosineopslagplaatsen, shelters en hangars blijven grotendeels als militair erfgoed bewaard, maar krijgen een nieuwe functie. Sommige shelters (een stalling van de F16 straaljager) worden nu al gebruikt als schaapskooi, andere zullen een culturele functie krijgen (kunst, theater, muziekvoorstellingen) In andere gebouwen

komen o.a. een militair museum, een natuurinformatiecentrum en een zweefvliegcentrum. Een deel van de gebouwen en asfaltwegen zal gesloopt worden.

Voorlopig gaan de hekken rond de vliegbasis nog niet weg. Dat heeft met allerlei bodemonderzoek en sloopwerk én bouwwerkzaamheden te maken. Zo wordt er momenteel een ecoduct gebouwd over het spoor om de vliegbasis te verbinden met de omgeving.

Bonte marmeruil

Bijzonder zijn de uitgestrekte graslanden langs de voormalige start- en landingsbanen (3,2 km lang) Jarenlang is dit gras kort gemaaid en afgevoerd. Hierdoor is een zeer schraal en zeer bloemrijk grasland ontstaan over een enorm oppervlakte! Deze bloemrijke en open vegetaties trekken grote hoeveelheden insecten aan. Deze insecten op hun beurt weer vele vogels. Zo broeden er op de vliegbasis wel 120 paar veldleeuweriken.

Sinds het vertrek van de militairen zijn een aantal biologen en verschillende vrijwilligers druk

bezig met het inventariseren van de fauna op het terrein. Veel is nog onbekend, vooral het onderzoek naar de insectenrijkdom heeft al diverse bijzonderheden opgeleverd. Na drie seizoenen is duidelijk geworden dat de insectenrijkdom nog veel groter is dan gehoopt. Tot nu toe lag de grootste verrassing bij de bronswespjes, 16 soorten voor het eerst in ons land, en 3 soorten nieuw voor de wetenschap.

De nachtvinders in het gebied zijn nog niet systematisch onderzocht. Het Utrechts Landschap en wij zelf waren dan ook zeer benieuwd, welke nachtvinders we zouden vinden.

Gevlekte zomervlinder

Op vrijdag 29 juni vertrokken we om 20.00 uur met 7 man richting Soesterberg. Met een geleende elektronische pas konden we de grote poort aan de Batenburgweg openen.

Via wat bosjes komen we al snel op een enorme open vlakte met een van de start- en landingsbanen. We bekijken de bloemrijke grasvlakte langs de banen met o.a. slangenkruid, kleine steentijm, zandblauwtje en muizenootjes.

We zien en horen inderdaad heel wat veldleeuweriken en ook nog een roodborsttapuit.

Via de landingsbaan rijden we naar de shelters die nu gebruikt worden door het Utrechts Landschap. Bij een van de shelters, die nu als schaapskooi wordt gebruikt, kunnen we elektriciteit gebruiken voor onze vanglampen.

Achter deze shelter, in de bosrand, met uitzicht op de grasvlakte stellen we het vanglaken op. Daarnaast wordt er opzij en voor de shelter een lichtval opgesteld.

In de schemering kunnen we de omgeving nog wat bekijken, op een met grond afgedekte bunker groeit en bloeit vingerhoedskruid en

Ringelrups

er staan tientallen teunisbloemen die, nu het donker wordt, opengaan. Het wachten is op de eerste nachtvinders.

Rond 23.30 uur verschijnt de eerste nachtvinder op het laken, de Gevlekte zomervlinder. Een gewone soort op de zandgronden in het binnenland en lokaal in de duinen. Deze nachtvinder leeft in oude bossen met volgroeide eiken, een soort die we dus niet zo snel in het Polderreservaat zullen aantreffen.

Al snel volgen er meerdere soorten uilen en spanners en zien we ook meerdere exemplaren van het Klein avondrood. Ook deze nachtvinder is een gewone soort in de duinen en lokaal op de zandgronden in het binnenland. De rupsen leven op diverse soorten walstro.

Rond middernacht is het echt druk bij het vanglaken en bij de lichtvallen, tientallen nachtvinders zwermen rond het felle licht van de lampen.

Klein avondrood

Rond 1.00 uur begint het licht te regenen, de enige regenbui in Nederland op deze avond blijkt net boven Soesterberg te hangen.

Na deze regenbui besluiten we om alles op te ruimen, het laken is zwaar van het water geworden. En er is een risico dat de lampen kapot springen als ze in aanraking komen met water. De lichtvallen worden afgesloten, de vlinders worden de volgende morgen gedetermineerd en weer vrij gelaten.

Uiteindelijk hebben we 46 soorten nachtvinders gevonden. Daarbij zitten een flink aantal soorten, die typerend zijn voor de zandgronden en waarvan de rupsen leven op naaldbomen, zoals het naaldboombeetje, naaldboomspanner en dennenpijlstaart. Ook het aandeel van soorten waarvan de rupsen op grassen leven is opvallend: donkere marmeruil, bonte marmeruil en donker halmuiltje.

Maar we ook voor ons bekende soorten hebben we gezien zoals het Groot Avondrood, Huismoeder en Sint-Jacobsvlinder. Ondanks het regenbuitje was het heel interessant en bijzonder om op deze locatie een avond te kunnen inventariseren.

Met dank aan Hans Hoogerwerf en Martijn Bergen, boswachters van het Utrechts Landschap.

Er worden regelmatig (fiets)excursies georganiseerd over de vliegbasis, kijk daarvoor op de website van het Utrechts Landschap:

www.utrechtslandschap.nl

Meer lezen over de toekomstplannen:

http://www.soest.nl/pdf/projecten/vliegbasis/Ruimteliijk%20plan%20Vliegbasis%20Soesterberg_2009-03-03.pdf

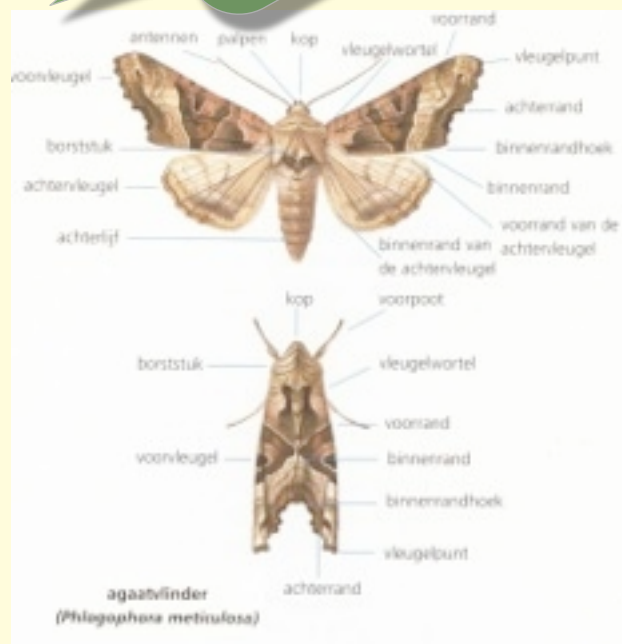

	Soort	aantal
1	Blauwrandspanner	1
2	Bont halmuiltje	1
3	Bonte marmeruil	2
4	Braamvlinder	2
5	Dennenpijlstaart	1
6	Donker halmuiltje	7
7	Donkere marmeruil	11
8	Egale stipspanner	1
9	Gamma-uil	1
10	Geelijnsnuituil	1
11	Gemarmerd heide-uiltje	1
12	Gerande spanner	1
13	Gerimpelde spanner	1
14	Gestreepte goudspanner	1
15	Gevlekte zomervlinder	5
16	Gewone spikkelspanner	2
17	Gewone stofuil	1
18	Granietuil	2
19	Grauwe grasuil	1
20	Grijze stipspanner	2
21	Groot avondrood	2
22	Hennepnetelspanner	1
23	Houtspaander	1
24	Huismoeder	1
25	Klein avondrood	8
26	Kleine groenuil	5
27	Kleine zomervlinder	3
28	Komma-uil	5
29	Naaldboombeertje	1
30	Naaldboomspanner	2
31	Ringelrups	1
32	Ringspikkelspanner	2
33	Schaapje	2
34	Schaaruil	1
35	Sint-jacobsvlinder	1
36	Slakrups	1
37	Taxusspikkelspanner	1
38	Variabele eikenuil	1
39	Vuursteenvlinder	1
40	Witte schaduwspanner	3
41	Witte tijger	1
42	Witvlekspikkelspanner	1
43	Zwart beertje	12
44	Zwartbandspanner	1
45	Zwarte C-uil	1
46	Zwartkamdwergspanner	1

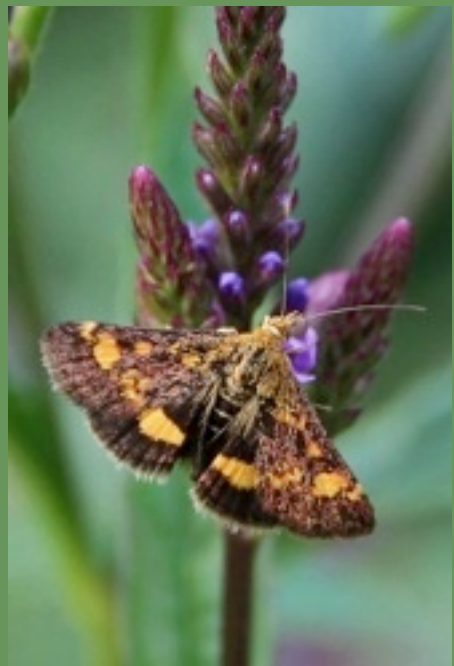
De soortenlijst van vrijdag 29 juni 2012, vliegbasis
Soesterberg:

<http://www.nachtylindernacht.nl>

Vast voor in de agenda,
6 september 2013

Natuur in en om Kockengen
foto's Ineke Berger

Zwarte sterns in het Polderreservaat 2012

Tekst: Theo van Schie, foto's: Theo van Schie, Winnie van Eck

Het broedseizoen van de zwarte stern kolonie in het Polderreservaat Kockengen is in 2012 weinig succesvol verlopen. De bezetting van de broedvlotjes was ook dit jaar weer goed, maar door de lage temperaturen, veel regen en zware onweersbuien zijn er veel legfels en jonge sterns verloren gegaan.

Eind april heeft de Natuurgroep Kockengen weer 20 broedvlotjes in het Polderreservaat uitgelegd. De vlotjes worden verdeeld over twee sloten en bekleed met (omgekeerde) graszoden, waterplanten en modder om ze er zo natuurlijk mogelijk te laten uitzien. In de eerste week van mei werden de eerste zwarte sterns weer in het Polderreservaat gezien en het eerste ei was op 11 mei een feit.

Tussen 15 en 20 mei waren alle 20 vlotjes in het Polderreservaat bezet en begonnen de sterns met het broeden (21 dagen).

Het voorjaar is echter (te) koel en er valt veel regen. Begin juni (3 - 6 juni) net op het moment dat veel eieren uitkomen, zijn er een aantal dagen met veel regen, zware onweersbuien en lage temperaturen. Per dag regent het ca. 10 uur, met felle buien en de temperatuur blijft overdag rond de 15° C steken en in de nachten zakt deze naar waarden tussen 4° en 11° C. Vrijwel alle legfel of net uitgekomen kuikens gaan verloren. Slecht één (laat gestart) legfel overleeft, de eieren komen net na het slechte weer uit. Van dit legfel overleeft slechts 1 kuiken dat rond 30 juni uitvliegt.

Kort nadat de kolonie begin juni is weggevaagd door het slechte weer starten de meeste zwarte sterns met een tweede legfel. Rond half juni zijn er weer 16 vlotjes met een compleet legfel en eind juni zijn er weer 18 vlotjes bezet. Het broeden verloopt zonder problemen en op 10 juli zijn er 40 kuikens in de kolonie.

Het blijft echter een koele zomer met veel regen. Het is daardoor moeilijk voor de oudervogels om voldoende prooi (insecten) te vinden. Bij het prooi aanbod valt het op dat er voornamelijk libellenlarven en visjes worden aangevoerd, maar weinig volwassen libellen. Er is veel uitval onder de jongen, door het verminderde voedselaanbod, en ze moeten er langer op wachten in de kou. Zware onweersbuien rond 15 en 16 juli zorgen ervoor dat het aantal jongen verder zakt naar 12. Veel zwarte sterns lijken het nu op te geven en vertrekken.

Na half juli zijn er nog 4 broedparen actief in de kolonie om hun overgebleven jongen groot te brengen. Op 24 juli zijn er 5 vliegvlugge jongen in de kolonie die rond 28 juli uitvliegen. En op 31 juli zijn de laatste zwarte sterns vertrokken en is het (lange) broedseizoen van 2012 weer voorbij.

Uiteindelijk zijn er in 2012 in het Polderreservaat 38 legfel geproduceerd maar door het koude, slechte weer zijn er slechts 6 jonge sterns uitgevlogen.

Zwarte Sternkolonie Polderreservaat Kockengen	2012	2011	2010	2009
Aantal broedsels	38	20	17	19
Aantal uitgevlogen jongen	6	17	12	33
Gemiddelde broedresultaat	0,16	0,85	0,7	1,7

Klaarmaken van de vlotjes

Vogels kijken op Texel

Tekst en foto's, Theo van Schie

Eind september ging het bestuur van de Natuurgroep Kockengen drie dagen vogels kijken op het eiland Texel. Drie dagen met wisselvallig weer, sstevige wind, af en toe een regenbui, maar ook zonnige periode zorgden voor een zeer afwisselend beeld van het eiland. We bezochten de waddenkust, de noordkop van het eiland (bij de vuurtoren), de Slufter, de Mokbaai en de Horstmeertjes.

We hebben dit jaar veel vogelsoorten gezien (101 soorten) en soms ook heel veel vogels, zoals de grote groepen zilverplevieren op de akkers. Bijzonder vonden we de waarneming van de slechtvalk bij De Bol, de krombekstrandloper in Utopia en dat we de waterral ook hebben gezien (Horstmeertjes), meestal krijg je deze vogel alleen maar te horen.

En we keken niet alleen naar de vogels. We zagen ook een rugstreepd, de duinparasolzwam, de scharlaken wasplaat (een paddenstoel), de rups van de erwtenuil, en een kleine windhoos boven de Noordzee (mini tornado), indrukwekkende wolkenluchten en regelmatig een prachtige regenboog.

Kortom, het was weer een zeer geslaagd natuuruitje op Texel.

Aalscholver
Bergeend
Blauwe Kiekendief
Blauwe Reiger
Boerenwaluw
Bontbekplevier
Bonte Strandloper
Bruine Kiekendief
Buizerd
Dodaars
Drieteenstrandloper
Eider
Ekster
Fazant
Fitis
Fuut
Gaai
Gierzwaluw
Goudplevier
Graspieper
Gauwe Gans
Groenling
Groenpootruiter
Grote Bonte specht
Grote Mantelmeeuw
Grote Zilverreiger
Grutto
Heggenmus
Holenduif
Houtduif
Huismus
Huiswaluw
Kanoet
Kauw
Keep
Kemphaan
Kievit
Kleine Mantelmeeuw
Kleine Zilverreiger
Kleine strandloper
Kluut
Kneu
Knobbelzwaan
Kokmeeuw
Koolmees

Koperwiek
Krakeend
Krombekstrandloper
Kuifeend
Lepelaar
Meerkoet
Merel
Nijlgans
Oeverloper
Paapje
Pijlstaart
Pimpelmees
Putter
Regenwulp
Rietgors
Roodborst
Roodborsttapuit
Rosse Grutto
Rotgans
Scholekster
Slechtvalk
Slobeend
Smelleken
Smient
Soepeend
Soepgans
Spreeuw
Staartmees
Stadsduif
Steenloper
Stormmeeuw
Tafeleend
Tapuit
Tjiftjaf
Torenvalk
Tureluur
Turkse Tortel
Vink
Visdief
Waterhoen
Waterral
Watersnip
Wespendief
Wilde eend
Winterkoning
Wintertaling

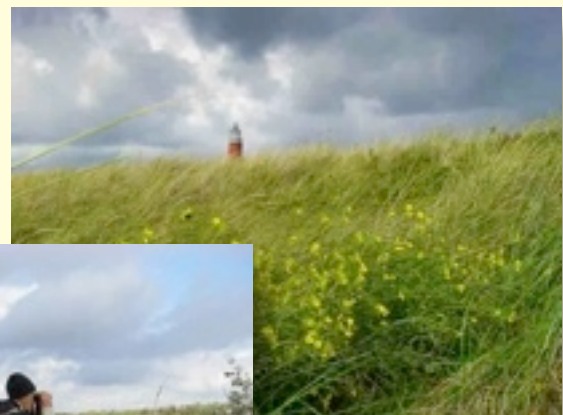
Witte Kwikstaart
Wulp
Zanglijster
Zilvermeeuw
Zilverplevier
Zwarte Kraai
Zwarte Roodstaart
Zwarte Ruiter
Zwarthalszwaan
Zwartkop

Foto's van de excursie naar Texel.

Bekijk de waarnemingen van de
Natuurgroep Kockengen op:

www.waarneming.nl

Vooraankondiging winteravondlezing

Onderwerp: Ontstaansgeschiedenis van ons omringende landschap en de flora en fauna die daarbij hoort.

Datum: Op donderdag 20 december in de school 't Kockenest.
Zet alvast in je agenda.

We hebben voor onze traditionele winteravondlezing een bijzondere spreker kunnen vinden. Het is de bioloog Wim Weijs. Wim heeft vorig jaar een prachtig boek het licht laten zien. Het heet: Natuur & Landschap van de Vechtstreek. Ook ons westelijk veenweidegebied is daarin meegenomen. Wim neemt ons in zijn lezing mee op een denkbeeldige excursie door ons gebied. Liefhebbers van Natuur en Cultuur van onze omgeving komen ruim aan hun trekken.

Colofon

Voorzitter

Pieter Hielema, Purperreiger 11, tel. 0346 - 240211
pieter.hielema@natuurgroepkockengen.nl

Secretaris

Ben van der Horst, Zwanebloem 5, tel. 0346 - 241185,
ben.van.der.horst@natuurgroepkockengen.nl

Penningmeester

Bram Paardenkooper, Wagendijk 39, tel. 0346 - 241872,
bram.paardenkooper@natuurgroepkockengen.nl

Algemeen Bestuurslid

Theo van Schie, Kon. Julianaweg 7, tel. 0346 - 241060
theo.van.schie@natuurgroepkockengen.nl

Paul Vlaanderen, Pr. Bernhardweg 11, tel. 0346 - 241617
paul.vlaanderen@natuurgroepkockengen.nl

Gerard van Zuylen, Heicop 7, tel. 0346 - 576147
gerard.van.zuylen@natuurgroepkockengen.nl

NGK blad

Jan van Wijk, Purperreiger 72, tel. 0346 242663
jan.vanwijk@jvw-fotografie.nl

Vanaf 2013

automatische incasso
lidmaatschapsgeld en
bijdrage vrienden van de
Natuurgroep Kockengen.

Tot nu toe nodigden wij u d.m.v. een kort verhaaltje in de nieuwsbrief om uw bijdrage of lidmaatschapsgeld aan ons over te maken. Helaas ontsnapt dat vrij snel aan menig zijn of haar aandacht waardoor extra werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. De mogelijkheid om acceptgirokaarten te zenden is overwogen maar absoluut te duur voor ons.

In januari 2013 zullen wij voor het eerst uw lidmaatschapsgeld of vriendenbijdrage automatisch incasseren.

In november 2012 krijgt iedereen persoonlijk bericht van de penningmeester met het formele verzoek om mee te werken. Wij zullen aangeven welk rekeningnummer van u bij ons bekend is met de mogelijkheid om het nummer te wijzigen. Verder geven we aan tot welk jaar wij uw eerdere betalingen hebben geregistreerd en welk bedrag in januari 2013 geïncasseerd zal worden.

Wij rekenen op ieders medewerking

